

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-3-40 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 04-69/988-243
Karar Tarihi : 27.10.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tucay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER: Hilmi BOLATOĞLU, Alper KARAKURT

C. ŞİKAYET EDEN: Resen

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

Coca-Cola Satış Dağıtım A.Ş.
Eseşehir Mah. Erzincan Cad. No:36
81260 Ümraniye/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Buzlu çay piyasasında "Nestea" markası ile faaliyet gösteren Coca-Cola Satış Dağıtım A.Ş. (CCSD)'nin, nihai satış noktaları ile akdettiği sözleşmeler yoluyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek uygulamalara yol açıp açmadığının tespiti.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Unilever Grubu yetkililerinin, CCSD'nin buzlu çay pazarında rekabeti engellemeye yönelik uygulamalar gerçekleştirdiği iddiası.

G. DOSYA EVRELERİ: Rekabet Kurulu'nun 6.11.2003 tarihli toplantısında aldığı kararla, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile Yekeler Gıda Ticaret ve San. Ltd. Şti. hakkında açılan soruşturma çerçevesinde Unilever Grubu yetkilileri ile Raportörlerce yapılan görüşmede, CCSD'nin rekabete aykırı nitelikteki uygulamaları ile ilgili edinilen bilgiler çerçevesinde, Rekabet Kurulu 22.4.2004 tarih ve 04-27/342-84 sayılı kararı ile 4054 sayılı Kanun'un ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca resen önaraştırma yapılmasına karar vermiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 20.10.2004 tarih ve 2004-3-40/ÖA-04-H.B. sayılı Önaraştırma Raporu 22.10.2004 tarih, REK.0.07.00.00/222 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-69 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; buzlu çay piyasasında Nestea markası ile faaliyet gösteren CCSD'nin buzlu çay pazarındaki konumunu güçlendirmek için Unilever tarafından dağıtımı yapılan Lipton Ice Tea'nin faaliyetlerini zorlaştırılıp zorlaştırmadığının tespiti için yapılan önaraştırmaya ilişkin olarak, CCSD'nin bu alanda 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlali olarak kabul edilebilecek bir eyleminin bulunmaması nedeniyle soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Taraflar: Coca-Cola Satış Dağıtım A.Ş. (CCSD)

Coca-Cola ürünlerinin marka ve lisans sahibi olan ABD'de yerleşik The Coca-Cola Company (TCCC)'nin Türkiye'deki faaliyetleri, sermayesinin tamamı TCCC'ye ait The Coca-Cola Export Corporation'ın yan kuruluşları aracılığı ile gerçekleşmektedir. TCCC'nin Türkiye'deki üretim ve şişeleme faaliyetlerini Coca-Cola İçecek A.Ş. (CCİ), pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetlerini ise CCSD yürütmektedir.

Kola ve diğer gazlı alkolsüz içeceklerin perakendecilere arzı, birbiriyle bağlantılı iki etkinlik sonucu gerçekleşmektedir. Marka sahipliği ve şişeleme. Marka sahibi, içecek markalarını yaratmakta ve bunların tanıtımını yapmakta, bu içeceklerin konsantrelerinin arzını sağlamakta ve yerel şişeleycileri içeceklerin hazırlanması, paketlenmesi, pazarlanması, dağıtımı ve satışı konularında yetkilendirmektedir. Bu anlamda tüketici talebinin yaratılması, marka sahibi olarak TCCC'nin stratejisi iken bu talebi karşılama görevi yerel şişeleycilerin olmaktadır. "Şişeleme" terimi genellikle gazlı içecekler sektöründe bu içeceklerin üretimi, şişelenmesi, pazarlanması, dağıtımı ve satışı anlamına gelmektedir. TCCC'nin Türkiye'deki şişeleycisi de CCİ ve CCSD şirketleridir.

TCCC ve markaları ile ilişkilerini yansıtmak ve aynı zamanda bütün üretim, satış ve dağıtım faaliyetlerini tek bir çatı altında toplamak amacıyla CCSD'nin %99,97 oranındaki hissesi de CCİ'ye geçmiştir. CCSD'nin ortaklık yapısına Tablo-1'de yer verilmiştir:

Tablo 1:CCSD Ortaklık Yapısı

ORTAĞIN UNVANI	SERMAYE PAYI (%)
Coca-Cola İçecek A.Ş.	99,97
The Coca-Cola Export Corporation	0,01
Anadolu Endüstri Holding A.Ş.	0,00
Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.	0,01
Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı	0,00
E. Özgörkey İçecek Yatırım A.Ş.	0,00
Etap İçecek Yatırımı A.Ş.	0,00
İstanbul Ticaret ve Finansman A.Ş.	0,00
Pe Re Ja İleri Kimya Sanayi A.Ş.	0,02
Asma Ambalaj Sanayi A.Ş.	0,00
Toplam	100,00

CCSD'nin ürün gamı kolalı içecekler, meyve suları, sade ve meyveli gazozlar, soda, buzlu çay ve su ürünleri ile spor ve enerji içeceklerinden oluşan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Şirket, Coca-Cola ve Diet/Light Coke markalarının yanı sıra, meyve suyu pazarında Cappy ve Bibo, meyveli gazoz pazarında Fanta, soda pazarında Schweppes markaları ile faaliyetini sürdürmektedir. Sade gazoz pazarında sahip olunan markalar ise, uluslar arası bir marka olan Sprit ve yerel bir marka olan Sensun'dur. 1998 yılında Özgörkey grubundan satın alınan Sensun markası bu tarihe kadar sadece Ege Bölgesi sınırlarında pazarlanırken, Coca-Cola'nın ürün gamına katılmasıyla tüm ülke çapında pazarlanmaya başlamıştır. Şirket, son olarak şişelenmiş su pazarında Turkuaz, buzlu çay pazarında Nestle ortaklığı ile Nestera, meyve suyu pazarında Frutia, spor içeceği olarak Powerade ve enerji içeceği olarak da Burn markalarının üretim ve pazarlanması faaliyetlerine başlamıştır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı; ürün özellikleri, fiyatları ve kullanım amaçları bakımından tüketici tarafından değiştirilebilir ya da ikame edilebilir sayılan bütün ürünleri ve/veya hizmetleri kapsamaktadır. Önaraştırma konusu teşebbüsün pazara sunduğu ürünler, niteliği gereği, alkolsüz ticari içecekler ürün grubu içinde değerlendirilmektedir. Alkolsüz ticari içecekler ürün grubu genel olarak; gazlı içecekler, meyve suyu ve meyve aromalı içecekler, kaynak suyu, maden suyu, sıcak içecekler, süt, buzlu çay ve kahvelerden oluşmaktadır.

İlgili ürün pazarının tanımı çerçevesinde, anılan ürün guruplarından hangilerinin aynı ürün pazarında değerlendirilebileceğini tespit edebilmek için, öncelikle söz konusu ürünlerin kullanım amaçlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Anılan ürün guruplarından gazlı içecekler; sindirim, ferahlama, kendine özgü tat duygusu eşliğinde susuzluk giderme, sosyal uyum gibi amaçlarla tüketilmektedir. Gazlı içecekler ürün gurubunun ayırt edici özelliği, asit ihtiva etmesidir.

Meyve suları ve meyve aromalı içecekler sağlığa yararlı bazı vitamin ve mineraller içermeleri nedeniyle, ağırlıklı olarak çocuklar ve yaşlılar tarafından tüketilmekte, kahvaltılık ve diğer öğünlerde tercih edilmektedir.

Başlıca çay ve hazır kahveden oluşan sıcak içecekler; sakinleşme, uyarılma, yorgunluk atma amacıyla ağırlıklı olarak kış ve sonbahar aylarında tüketilmektedir. Söz konusu ürünler, günlük tüketim içerisinde ağırlıklı olarak kahvaltıda tercih edilmekle birlikte temel öğün dışında ara öğünlerde pasta, bökrek gibi mamuller ile birlikte de tüketilmektedir.

Süt, özellikle yaşlılar ve çocuklar tarafından vücut için gerekli olan kalsiyum mineralini temin etmek amacıyla tüketilmektedir. Öte yandan, diğer alkolsüz ticari içeceklerden farklı olarak, tatlılarda ve birçok yemekte girdi mamul olarak kullanılmaktadır.

Maden suları; ağırlıklı olarak sindirim ve vücut için gerekli olan bazı mineralleri temin etmek amacıyla tüketilmektedir. Kaynak suları ise, insan bedeni için hayati önemi olan su ihtiyacını gidermek amacıyla tüketilmektedir.

Buzlu çay ve kahve ise ülkemizde yeni denenmekte olan ürünlerdir. Ağırlıklı yaz aylarında ferahlamak ve susuzluk gidermek amacıyla tüketilmektedir.

Yukarıda yer alan bilgilerden anlaşılacağı üzere, buzlu çay ile diğer alkolsüz içecekler genel hatlarıyla değerlendirildiğinde, kullanım amaçları ve temel nitelikleri bakımından birbirlerinden farklılaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte başta meyve suları ve meyve aromalı içecekler olmak üzere gazsız içecekler ile buzlu çayın aynı pazarda yer alıp almayacağı tartışma konusudur. Ancak ilgili ürün pazarının farklı alternatiflerle belirlenmesi halinde bile dosya kapsamının etkilenmeyecek olması nedeniyle, ilgili ürün pazarının tespitine yönelik derinlemesine bir tahlile gerek olmadığı sonucuna varılmıştır.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Pazarda faaliyet gösteren firmalar, ürünlerini Türkiye genelinde pazarlamaktadırlar. Bu nedenle ilgili coğrafi pazar, "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" kapsamındaki piyasaya olarak kabul edilmiştir.

I. 3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile Yekeler Gıda Ticaret ve San. Ltd. Şti. hakkında açılan soruşturma çerçevesinde Unilever Grubu yetkilileri ile yapılan görüşmede söz konusu teşebbüsün yetkilileri tarafından raportörlere; CCSD'nin kendisine ait olan buzlu çay markası Nestea'nın rakibi olan Lipton Ice Tea'nın satışını engellediği dile getirilmiştir. Görüşmede bu engellemenin, CCSD tarafından Coca-Cola markalı ürünlerin satışının, Nestea markalı buzlu çay ürünününün satışı koşuluna bağlanması suretiyle gerçekleştirildiği beyan edilmiştir. 19.4.2004 tarih ve 2004-3-40/İ.İ.-04-T.E. sayılı ilk inceleme raporunda, CCSD'nin söz konusu faaliyetlerinden mağdur olduğunu şifahi olarak belirten Unilever'in konuya ilişkin kapsamlı bir dosya hazırladıkları da ifade edilmektedir. Bu bağlamda önaraştırma safhasında görüşülen Unilever yetkilisi ve aynı zamanda Lipton Ice Tea Ticari Pazarlama ve Kanal Müdürü'nden Raportörlerce bahse konu dosya talep edilmiştir. Ancak söz konusu kişi, hazırlanan dosyayı bulamadığını belirtmiştir. Unilever yetkilileri tarafından daha önceden şifahi olarak belirtilen CCSD'nin eylemleri de Raportörlerce kendisine sorulmuş, buna karşılık Lipton Ice Tea Ticari Pazarlama ve Kanal Müdürü şu anda CCSD hakkında bu tür bir duyum almadıklarını ifade etmiştir. CCSD'nin uygulamaları hakkında herhangi bir şikayetlerinin olmadığı tutanak ile kayıt altına alınmıştır.

Önaraştırmaya konu CCSD şirketinde yapılan yerinde incelemede, buzlu çay pazarına ilişkin belgeler incelenmiştir. Bu incelemede söz konusu şirketin Lipton Ice Tea markasına yönelik rekabet ihlali niteliğinde herhangi bir eylemine ya da bu yönde şirket iradesini, stratejisini ortaya koyan herhangi bir belgeye rastlanmamıştır. CCSD'nin satış noktalarına, şirket ürünleri ile birlikte Nestea'nın alınması koşulunun öne sürülüp sürülmediği sorulmuştur. CCSD Satış ve Pazarlama Direktörü tarafından, halihazırda grup muafiyeti

kapsamında yer alan sözleşmelerin akdedildiği satış noktalarında rakip buzlu çay markalarının rahatlıkla satılabildiği belirtilmiştir. Bu durum CCSD ürünlerinin dağıtımının gerçekleştirildiği toplam (.....) nihai satış noktasının yalnızca %(....)'si olan (.....) adedinde Nestea markalı buzlu çayın satışının gerçekleştiği yönündeki veri ile desteklenmiştir. Diğer bir ifade ile CCSD dağıtım kanalının %(....)'inde Nestea markalı ürün bulunmamaktadır. Son olarak Nestea'nin satışının, CCSD'nin sattığı diğer ürünler ile birlikte yapılması şartına bağlanmasının ödemeler bakımından da mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında; CCSD'nin sözleşme hükümlerinden kaynaklanacak şekilde ya da fiili uygulamaları neticesinde, buzlu çay pazarındaki rekabetçi yapıyı kısıtlayan ya da olumsuz etkileyen herhangi bir durumun mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; buzlu çay piyasasında "Nestea" markası ile faaliyet gösteren Coca Cola Satış Dağıtım A.Ş.'nin bu alanda 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlali olarak kabul edilebilecek bir eyleminin bulunmadığına, dolayısıyla soruşturma açılmasına gerek olmadığına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.